

HUMAN
RIGHTS
WATCH

ጸሐፊ

Copyright © 2014 Human Rights Watch

All rights reserved.

Printed in the United States of America

Cover design by Rafael Jimenez

Human Rights Watch is dedicated to protecting the human rights of people around the world. We stand with victims and activists to prevent discrimination, to uphold political freedom, to protect people from inhumane conduct in wartime, and to bring offenders to justice. We investigate and expose human rights violations and hold abusers accountable. We challenge governments and those who hold power to end abusive practices and respect international human rights law. We enlist the public and the international community to support the cause of human rights for all.

Human Rights Watch is an international organization with staff in more than 40 countries, and offices in Amsterdam, Beirut, Berlin, Brussels, Chicago, Geneva, Goma, Johannesburg, London, Los Angeles, Moscow, Nairobi, New York, Paris, San Francisco, Tokyo, Toronto, Tunis, Washington DC, and Zurich.

For more information, please visit our website: <http://www.hrw.org>

ጽሑፍ

ጽሑፍ..... 4

ምሕጽንታታት..... 9

 ንመንግስቲ ኢትዮጵያ 10

 ንናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላ ላዋይ ኮምሽነር ስደተኛታት 10

 ንማሕበር ሃገራት ዓረብን ኣፍሪቃዊ ሕብረትን..... 10

ጽሑፍ

ንክንክፍል ብምባል ኢጋፊያምና። ንደቀንስትዮና ኣብ ቅድሚና ተጋሲሶም ጥራሕ ነብሰን ገዳፎመን ከይዶም። ንቅጽልቁል ኣፍና ደፊኣም ኣንጠልጠሉና። ገሪፎምናን ብሽጋራ ኣብ ምሉእ ኣካላትና ኣንዲዶምናን። ሓደ ዓርከይ ኣብ ቅድሚ ዓይንና ሞይቱ፤ ንዓና ድማ ንክንመውት በጥ በሉ ኢሎምና።

– ሓደ ግዳይ ዝኸነ ኤርትራዊ ብዛዕባ ንሱን ካልኣትን ኣብ ትሕቲ ናይ ደሴት ሲና ዝርከቡ ነጋዶ ሰብ ግብጻውያን ዘሕለፍዎ ግፍዕን ስቓይን ኣመልኪቱ ኣብ መጀመርያ 2012 ዝበሎ

ኣብቲ ሓደ ዓቢ ድልድል ዝርከብ ብሎኮ [ኣብ ካናላ ሱወዝ] በጻሕና...እሞ ሰለስተ ነጋዶ ሰብ ውጽእ ኢሎም ንፖሊስ ከዛርቡ ረኣና። እቶም ፖሊስ ነተን ካልኣት መካይን ፈቲሾም ነታ ናትና ግና ኣይፈተሹዋን። እቶም ነጋዶ ሰብ ተመሊሶም ኣብ መኪና ተሰቓሉ እሞ ነቲ ድልድል ሰገርናዮ።

– ናይ ነጋዶ ሰብ ግዳይ ዝኸነ ኤርትራዊ ብዛዕባ ብጨራ ናይ ሸፍንቲ ፒክኣፕ መኪና ብምጃን ኣብ ግዜ ምሲጋር ድልድል ናይ ሲና ኣብ ኣል ቃንጣራ ዝተግዘቦ፣ ሓምሳ 2011

ካብ 2006 ጀሚሮም ዓሰርተታት ኣሽሓት ኤርትራውያን ነቲ ኣብ ሃገሮም ኣጋጢሙ ዘሎ ሰፊሕ ምግሃስ ሰብኣዊ መሰላትን ድኻነትን ራሕራሔም ብምህዳም ንምሸቱ ግና ናብ ግብጻዊት ደሴት ሲና ኣቢሎም እዮም። ክሳብ 2010፣ ብወለንታኦምን ብዘይ ሽግርን ብመንገዲ ሲና ናብ እስራኤል ክሰግሩ ጸኒሖም እዮም። እንተኸነ፣ ኣብዚ ዝሓለፈ ሰለስተ ዓመታት፣ ሲና ከም ናይ መጨረሻታ ሂወት፣ ናይ ማእሰርትን፣ ጭካነን፣ መግረፍቲን ሞትን ቦታ ኮይና ጸኒሓ ኣላ።

ካብ መፋርቕ 2010 ጀሚሮም ክሳብ እዚ ቀረባ እዋን ማለት ሕዳር 2013፣ ሱዳናውያን ነጋዶ ሰብ፤ ንብውሒዱ ኣማኢት ዝኸነ ኤርትራውያን ካብ ምብራቕ ሱዳን እንዳጨወዩ ንኣብ ሲና ዝርከቡ ግብጻውያን ነጋዶ ብምሻጥ፤ ንሳቶም ድማ ገንዘብ ካብ ኣዝማድ እዞም ግዳያት ንክዘምቱ ብማለት ዘይተኣደነ ኣሰቓቂ ግፍዒ ከውርዱሎም ጸኒሖም ኣለዉ።

ሓደ ካብቲ እዞም ነጋዶ ሰብ ዝጥቀሙሉ ኣገባብ ነቲ ግዳይ ኣካላዊ ማህሰይቲ እንዳውረዱሉ ከለዉ ክፉት ናይ ተንቀሳቓሲ ተሌፎን ብምግባር ንቤተሰብ ግዳይ እቲ ስቓይ ከምዝሰምዑ ምግባር እዩ። እቶም ቤተሰብ ነቲ ናይ ስቓይ ኣውያት እንዳሰምዑ ከለዉ፣ እቶም ጨወይቲ ድማ ካብኣቶም ንመልቀቂ እቲ ግዳይ ዝኸውን ገንዘብ ይጠልቡ። ብዙሓት ኤርትራውያን ንውድብ ሕቡራት ሃገራት፣ ዘይመንግስታውያን ትካላት፣ ጋዜጠኛታትን ተጣብቓትን ብዛዕባ ኣብ ልዕሊኦም ዝተፈጸመ ምግሳስን፣ ምንዳድ ኣካላትን፣ ማህሰይቲን ምስብባር መሓውርን፣ ናይ ኤለትሪክ ሾክን ካልእ ዓይነታት ማህሰይትን ሓቢሮም እዮም።

ሓደ ሓደ ግዜ፡ እዞም ገበናት እዚኦቶም ብምትሕብባር ነጋዶ ሰብን ናይ ሱዳንን ግብጽን ፖሊስን ወተሃደራትን ይሳለጡ። እቶም ፖሊስን ወተሃደራትን ንግዳያት ነቶም ነጋዶ ብምርካብ ይኹን ኣብ ብሎኮታት ከምዘይረኣዩ ስቕ ብምባልን ንዝሃደሙ ግዳያት ሒዞም መሊሶም ናብቶም ነጋዶ ብምርካብን ይተሓባቡ።

እዞም ኣብዚ ጸብጻብ እዚ ተገሊጾም ዘለዉ ገበናት እቶም ኣብ ትሕቲ ዓለምለኸዊ ሕገ ንንግዲ ሰብ ዝምልከቱ ገበናት ከይኖም ንባርነት ዝዓለመ ሓይሊ ብምጥቃም ወይ ብምፍርራህ ንኤርትራውያን ብመንገዲ ገበነኛታት ብምጉዕዓዝን፣ ምስግጋርን ብምሓዝን ዝሰርሑ ገበነኛታት ሰባት የመልከት።

ናይ ሱዳን ንኤርትራውያንን ካልኣትን ዝነግዱ ሰባት ኣዝዩ ድሩት ዝኾነ ሕጋዊ ስጉምቲ ብምውሳዕን፤ ግብጺ እውን ንነጋዶ ሰብ ክትምርምርን ኣብ ሕገ ከተቕርብን ብዘይምኸኣላ፤ ከምቲ ኣብዚ ጸብጻብ ዝተገልጸ፡ እዞን ሃገራት እዚኤን ነቲ ኣብ ትሕቲ ሃገራውን ኣህጉራውን ኣንጻር ንግዲ ሰብ ሕግታትን፣ ዓለምለኸዊ ሕገ ሰብኣዊ መሰላትን ሃገራዊ ገበናዊ ሕግን ይጥሕሳ ኣለዎ ማለት እዩ።

እቶም ሰበስልጣን ብናይ ንግዲ ሰብ ዝተሓሰሰርን ኣዝዩ ሓያል ስቓይ ዘስዕብ ገበናት ንዝተጠጠሩ ሰባት ክምርምሩ ሓላፍነቶም ከይኑ፡ ነዚ ምስ ዘይገብሩ ነቲ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዋዕላ ኣንጻር ስቓይ (Convention Against Torture) ይጥሕሱ ምህላዎም ምግንዛብ ይግባእ። ብመሰረት ኣፍልጦ ተዓዛቢ ሰብኣዊ መሰላት፡ ግብጺ ንወላ ሓደ በዚ ጉዳይ ዝኸሰሰ በዓል መዚ ኣብ ፍርዲ ከምዘኖቕረበት እዩ። ሱዳን ከኣ ኣብ 2012ን 2013ን ኣርባዕተ ሰብ መዚ ጥራይ ኣብ ፍርዲ ኣቕሪባ።

ናይ መግረፍቲ ኮሚቴ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት፡ ሃገራት ነዚ ዋዕላ ዝምእዘዩን ዘይምእዘዩን ዝምርምር ከይኑ፡ ገለ ሰብ መዚ ሃገራት "ቅቡል ዝኹነን ምእማኑ ዘኖሸግርን እሞ...ብውልቀ ሰባት ናይ ስቓይን ሕማቕ ኣተሓሕዳን ከምዝተፈጸመ ዝእምትን ጭብጢ ምስዝህልዎም" እሞ "ነዚ ንምክልኻልን ነቶም ገበርቲ እከይ ንምጽራይን፣ ኣብ ፍርዲ ካብ ምቕራብን ግቡእ መቕጻዕቲ ካብ ምውሳድን ዕሽሽ ኣብ ዝብሉሉ እዋን" ብኻልእ ሸነኽ እታ ሃገር "እዞም ሰባት እዚኦም [ነጋዶ ሰብ] ኣብ ትሕቲ ናይ እቲ ዋዕላ [መግረፍቲ] ኣዝዩ ዘይቅቡል ዝኹነ ስጉምትታት [ገበናት] ንክፍጽሙ ተመቻቻእን ተኸእሎታት ትፈጥርን" ኣላ ማለት እዩ። ስለዚ እታ ሃገር "ሓላፍነት ትሽከምን እቶም ናታ ሰብ መዚ ድማ ኣብ ትሕቲ እቲ ዋዕላ [ስቓይ] ዘይፍቐድ ኣብ ዝኹነ ስጉምትታት ብምስታፎምከም ፈጸምቲ፣ ተሓባብርቲ ወይ ተሰከምቲ ሓላፍነት ይኹኑ"።

ከምዚ ኣብዚ ጸብጻብ ቀሪቡ ዘሎ፣ ነቲ ኣብ ሲና ዝፍጸም ግፍዕታት ዝምልከት ኣብ ኣደባባይ ዝርከብ ሰፊሕ ሓበሬታ ኣብ ግምት ብምእታውን፤ ብዛዕባ ኣብ ሲናዝርኩብ ብዛዕባ ነጋዶ ሰብ ኣበዮናይ ቦታ ከምዝርከቡ ብዝምልከት ብደቂቕ ዝተሰነደ ሓበሬታ ንሰበስልጣን ግብጺ ተረኪቡ ምንባሩ ኣብ ግምት ብምእታውን፤ ግብጺውያን ሰብ መዚ እምበኣር ናይ ግብጺ ሓላፍነት ነቲ ኣብ ትሕቲ ዋዕላ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣንጻር መግረፍቲ ሓያል እዋናት ዕሽሽ

ብምባሎም ተሰከምቲ ሓላፍነት እዮም። ሱዳን ነጋዴ ሰብን ምስኦም ዝተሓባበሩ ሰብ መዝን ዝኸኑ ውሑዳት ሰባት ጥራይ ኣብ ፍርዲ ብምቕራባን፤ ብተመሳሳሊ መንገዲ ገለ ናይ ሱዳን ሰብ መዚ ነቲ ናይ ዋዕላ ሓላፍነት ናይ ሱዳን ብምጥሓሶም ተሰከምቲ ሓላፍነት ይኸኑ ኣለዉ ማለት እዩ።

ብመሰረት ጸብጻባት ውድብ ሕቡራት ሃገራት፡ ስቓይ ኤርትራውያን ኣብ ውሽጢ ወይ ኣብ ጥቓ እታ ኣብ ምብራቕ ሱዳን እትርከብ ናይ ኣፍሪቃ ዝነውሐ ዕድመ ዘለዋን ንኣስታት 75 000 መብዛሕትኦም እስላም ዝኾኑ ኤርትራውያን ንዓሰርተታት ዓመታት ኣዕቁባ እትርከብ መዓስከር ስደተኛታት እዩ ዝጅምር።

ኣብ ሞንጎ 2004ን መፋርቕ 2012ን ወርሓዊ ኣስታት 2000 ዝኸኑ ተወሰኽቲ ተዛረብቲ ትግርኛ ዝኸኑ ክርስትያን ስደተኛታት ኤርትራውያን ነቲ ኣብ ሃገሮም ዘጋጥም ዘሎ ሰፊሕ ዝኸኑ ኣንጻር ክርስትያን ዝዓለመ ምግሃስ ሰብኣዊ መሰላት ራሕሪሖም ብምህዳም ኣብዛ መዓስከር መጺኦም ይምዘገቡ። እቲ ቁጽሪ ስደተኛታት ግና ካብ 2012 ጀሚሩ እንዳገደለ ክኸይድ ጸኒሑ ክሳብ 500 ወርሓዊ በጺሑ ኣሎ። እንተኸኑ ግና፡ ኣብዛ ኣብ ርሑቕ እትርከብን፣ ትሑት ኣገልግሎት ዘለዋን መዓስከር፡ ናይ ስራሕ ዕድል ኣይረኽቡ፡ ካብ ምብራቕ ሱዳን ወጻኢ ክንቀሳቐሱ ኣይፍቀደሎም፡ እሞ ከኣ ብእስላማውያንን ካብቲ ናይዞም ስደተኛታት ዝተፈልዩ ቋንቋ ዘለዎም ዝኸኑ ህዝቢ ብምኻኖም፡ ቀልጢፎም ካብቲ መዓስከር ወጺኦም ድሕነት ንምንዳይን ስራሕ፣ ትምህርቲን ካልእ ዕድላትን ንምድላይ፡ ኣብ ድሕነቱ ዝተረጋገጸን ክብረቶም ኣብ ዝሕለዉሉን ቦታ ብምኻን ከምብሓድኻ ሂወቶም ንክመርሑን ብማለት ካብኡ ይወጹ። ገለ ካብኣቶም ናብ ካይሮን ካርቱምን ብምኻድ፡ ካብኦም ድማ ቊጽሮም ዘፍለጥ ናብ ሊብያን ሕብረት ኤውሮጳን ወይ እውን ናብ ጅቲን የመንን ስዑድያን የብሉ። ገለ ካብኣቶም ድማ ንደላሎ ገንዘብ ብምክፋል ናብ እስራኤል ብመንገዲ ሲና ከስግርዎም ይሰማምዑ።

ኣብ 2010 ገለ ደላሎ ኣብ ጉዕዞ እንከለዉ ንዓማዊሎም ብምጭዋይን ብምግፋዕን እሞ እቶም ስደተኛታት ጉዕዞኦም ንክቕጽሉ ካብ ቤተሰቦም ገንዘብ ብምጥላብን ዝጀመሩሉ ኩነታት ዝእምት ጸብጻባት ክቀላቐል ጀሚሩ። ኣብ 2011 ሱዳናውያን ነጋዴ ሰብ ካብ ውሽጢ ወይ ጥቓ ኣብ ምብራቕ ሱዳን ኣብ ጥቓ ከሰላ ዝርከብ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መዓስከር ኤርትራውያን ጨውዮም ብኣስገዳድ ናብቶም ናይ ግብጺ ነጋዴ ሰብ ኣመሓላሊፎም።

ኣብ 2012 ኤርትራውያን ንትካል ተዓዛቢ ሰብኣዊ መሰላት ብዛዕባ ኣብ ሲና ዘጋጠሞም ኣደራዕን ብዛዕባ ምትሕብባር ነጋዴ ሰብን ኣባላት ሓይልታት ጽጥታ ሱዳንን ግብጽን ሓቢሮም። ንሶም ከምዝበልዎ፡ ኣብ ከሰላ ሱዳናውያን ፖሊስን ወተሃደራትን ንኤርትራውያን ሓዞም ናብ ነጋዴ ሰብ ኣረኪቦም፤ እቲ ከምኡ ዓይነት ስራሕ ወላ ኣብ መደበራት ፖሊስ ከይተረፈ ኣጋጢሙ። ኣብ ግብጺ እንተኸኑ እውን ፖሊስን ወተሃደራትን ምስቶም ነጋዴ ሰብ ኣብ ኩሉ ጉዕዞ፡ ኣብ ብሎኮታት ሱዳንን ኣብ ካናል ሰውዝን፣ ኣብ ኣዝዩ ብጽኑዕ ዝሕሎ ካናል ወይ ድልድል፣ ኣብ ኣባይቲ ነጋዴ ሰብን ኣብ ውሽጢ ሲና ዝርከቡ ብሎኮታትን ኣብ ኣብ ጥቓ ደባት እስራኤልን ብኸሉ መንገዲ ይተሓባበሩ ነይሮም።

አብ ታሕሳስ 2013 ትካል ተዓዛቢ ሰብአዊ መሰላት ምስ ሓንቲ ኤርትራዊት ተጣባቂት ተዛሪባ ነይራ። ንሳ ከምዝበለቶ፣ ካብ 2010 ጀሚራ ምስ አብ ሲና ተታሒዞም ዝነበሩን ምስ አብ ወጻኢ ዝርከቡ ገንዘብ ንክኸፍሉ ዝተሓቱ ቤተሰቦምን አማኢት ዝኸኑ ኤርትራውያን ብተለፎን ተዛሪባ። ንሳ ንትካል ተዓዛቢ ሰብአዊ መሰላት ከምዝሓበረቶ ድሕሪ እዚ ኩሉ ምሕላፉ ከይተረፈ አብ አብ መስከረምን ጥቅምቲን 2013 ኤርትራውያን ናብ ሲና ይውሰዱ ምንባሮም ገሊጸ። እዚ ድማ ምስቲ ናይ ግብጺ ምዝያድ ወተሃደራዊ ስርሒታት አንጻር ጥርጦራት እስላማውያን ጉጅለታት አብ ሲና ዘጋጠመ እዩ። አብ ሕዳርን ታሕሳስን 2013 ድማ አብ ሕዳር ተጨውዮም ናብ ሲና ዝተወሰዱ ግዳያት ንቤተሰቦም ክድውሉ ጀሚሮም።

ብዛዕባ እዚ ግፍዕታት እዚ ካብ 2010 ጀሚሩ አዝዩ ብዙሕ ጭብጥታት አሎ እዩ። ብዙሓት ዘይመንግስታውያን ትካላት ሰኒደን ጸብጻባተን አቕረቡንን አብ መራኸቢ ብዙሃን እውን ሰፊሕ ምቅላሕ ገይረን እዩን። እንተኸኑ፣ ግብጻውያን ሰበሰልጣን ትካል ተዓዛቢ ሰብአዊ መሰላት ዝፈልጦ ነዚ ጉዳይዚ ንኸብቅዕ ዝወሰድዎ ስጉምቲ ወላ ሓንቲ የለን። ላዕለዎት ሰበሰልጣን ሲናን ካይሮን፣ ነዚ ግፍዕታት እዚ አይተፈጸመን ብማለት አሉ ይብሉ። ወይ ከአ ናይ ግብጺ ህዝባዊ ፍትሓዊ ትካላት አዝዩ ድኹም ስለዝኸኑ፣ አስማትን ቦታን ናይዞም ነጋዶ ሰብ እንተዘይረኸቡ፣ ከምዚ ዓይነት ገበናት ከጸሪ ዓቕሚ የብሉን ይብሉ። አብ 2012ን 2013ን ናይ ሱዳን ሰበሰልጣን ሱዳን ምስ ነጋዶ ሰብ ይተሓሰሩ ጉዳያት አብ ምብራቕ ሱዳን ንአርባዕተ አብ ፍትሒ አቕረቦም። ግብጺ ግና ንወላ ሓደ በዓል መዚ ምስ ምንጋድ ኤርትራውያን ሰባት ዝተሓሰረ ገበናት አብ ፍትሒ አየቕረቡትን አላ።

ብመሰረት ኤርትራውያን ዝገልጽዎ፣ እቲ ዝኸፍአ ነገር ግብጻውያን ሓለውቲ ደባት፣ ንዝሃድሙ ስደተኛታት ተኸሶም ምቕታል አብ 2011ን 2012ን ቀጺሎም። ብተወሳኺ፣ ነቶም ናብ ብነጋዶ ሰብ ነጻ ተለቂቆም ናብቲ አብ 2013 አብ ምዝሃም ዝቕረበ 240 ኪ.ሜ. ዝንውሓቱን ሓሙሽተ ሜትሮ ዝንውሓቱን ሓጽር ዶብ እስራኤል ዝቀረቡ ስደተኛታት ከይተረፈ ብተኸሱ ምቕታሎም ቀጺሎም እዮም። ፖሊስ ግብጺ አብ ሞንጎ ሓምለ 2007ን መስከረም 2010ን እንተወሓደ 85 ዝኸኑ ደቂ ትሕተ-ሰሃራ አፍሪቃውያን አብ ጥቓ እቲ ሓጽር ዶብ ቀቲሎም እዮም።

ግብጻውያን ናይ ደባት ፖሊስ ኤርትራውያን ምስ ዝሕዙ፣ አብ ከተማ ዓሪሽ አብ ዝርከብ ናይ ወተሃደራዊ ወይ ሲቪላዊ ዝኸኑ ፈራዶ እዮም ዘሕልፍዎም። ንሶም ተቐቢሎም ድማ አብ መደበራት ፖሊስ አብታ ከተማ ወይ አብ ካልእ ቦታትት ሰሜን ሲና ከምዝእሰሩ ዝገብሩ። ንገለ ድማ ብዘይ ፍርዲ ስቕ ኢሎም ናብ ፖሊስ ንማእሰርቲ የረክብዎም። አብኡ ድማ ንሓያለ አዋርሕ ይእሰሩ፣ አንጻር ማእሰርቶም ክማገጡ ድማ አይፍቀደሎምን። ነዚ ናይ 60 ዓመት ዕድመ ዘለዎ አብ ሞንጎ ግብጽን ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላዕላዊይ ኮምሽነር ስደተኛታት ስምምዕ ብምጥሓስ ከኣ፣ ግብጺ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላዕላዊይ ኮምሽነር ስደተኛታት ነዞም እሱራት ንኸይበጽሑም ከልኪላቶ ትርከብ። እዚ ድማ ነቶም እሱራት ዝኸኑ ይኸን ናይ ዑቕባ ሕቶ ንኸገብሩ ፍጹም ባይታ ይኸልእ ማለትዩ።

ብተወሳኝ፡ ግብጻውያን ሰበስልጣን ብመሰረት ናይ ግብጺ ሕገ ምቅላስ ኣንጻር ንግዲ ሰብ (Egypt's Law on Combatting Human Trafficking) ናይዞም ግዳያት ንግዲ ሰብ ዝኸነ ኣገዝ፣ ድሕነትን ካብ ናይ ገበናት ፍርዲ ነጻ ምግባርን ዝኣመሰሉ መሰላቶም ከይሕልዉሎም ኣንጊዶም ይርከቡ። ብኣንጻሩ፡ ነዞም ግዳያት ብጉዳያት ዘይሕጋዊ ስደት ይኸሱዎምን፡ ዝኸነ ናይ ጥዕና መሰላቶም ይኸልክልዎምን። እዚ ድማ ገለ ግዳያት መግረፍቲ ይሞቱ፤ ገለ ካብዚ ግፍዲ ዝተረፉ ድማ ኣብ ማእሰርቲ ተዳጉኖም ብኢሰብኣዊ ኣተሓሕዛን ሕማቕ ከኑነታትን ኣብ መደበራት ፖሊስ ሲና ተታሒዞም ይርከቡ።

ብመሰረት ትካል ተዓዛቢ ሰብኣዊ መሰላትን ውድብ ሕቡራት ሃገራትን ዘካየድዎ ቃለ-መሕትት፣ እቶም ሰበስልጣን ሲና፡ ነዞም እሱራት ዝፈትሖም ናይ ኣየር ቲኬት ናብ ኢትዮጵያ ምስ ዝገዝኡን ዝሕዙን ጥራይ እዩ። እዚ ድማ ብመሰረት ኣብ ሞንጎ ግብጽን ኢትዮጵያን ዝተገብረ ስምምዕ ከይኮነ፡ ሂወቶም ንምድሓን ተባሂሉ ካብ ካይሮ ናብ ኣዲስ ኣበባ ንኸበሩ ይግበር። ግብጻውያን ሰበስልጣን ነቶም ግዳያት ነጋዶ ሰብ ዝኸነ ሰባት ከም ጅሆ ንኸልኣይ ግዜ ብምሓዝ ንዝተናውሐን ዘይቅቡልን ኣዝዩ ሕማቕን ብዝኸነ ኣተሓሕዛ ንኸሰቅዩ ዝገብሩ። እዚ ድማ ኢሰብኣውን ሃሳይን ዝኸነ ኣተሓሕዛ ከይኮነ፡ ቤተሰብ ግዳያት ገንዘብ ከፊሎም ቲኬት ክሳብ ዝገዝኡሎምን ካብቲ ማእሰርትን ሃገርን ዘውጽእዎምን ይቕጽል ማለት እዩ።

ብዙሓት እቶም ናብ ኢትዮጵያ ዝምለሱ ሰባት እውን እንተኸነ ናብ ዕንክሊል እዮም ዝኣትዉ። ንኸልኣይ ግዜ ኣብ ጥቓ ዶብ ኤርትራ ኣብ ዝርከባ መዓስከራት ይዕጸዉ። ካብኡ ድማ እንደገና ናብ ሱዳን ተጓዲዞም ብኡ ድማ እንደገና ናብ ሲና ማለትዩ። ከም ኩሎም ኤርትራውያን ስደተኛታት ኣብ ሱዳን፣ ኣብ መዓስከራት ክልል ዓፋርን ትግራይን ኢትዮጵያ ዝርከቡ ኤርትራውያን ስደተኛታት ነቲ መዓስከር ሓዲጎም ስራሕ ክደልዩ ኣይፍቀደሎምን። ስለዚ ኣብ ሂወቶም ብኣፍራዩ መንገዲ ክመርሑሉ ኣብዘይክእሉ ሕማቕ ከኑነታት እዮም ዝርከቡ።

ብሰሪ ኣብ ካርቱም ይኹን ካልእ ከተማታት ሱዳን ናይ ስራሕ ዕድላት ዘይምርካቦምን ብዘጋጥሞም ኣዝዩ ሰፊሕ ዝኸነ ዓሌትነትን መግፋዕትን ኣብ ካይሮን ካልእ ከተማታት ግብጽን፡ ኤርትራውያን ስደተኛታት ክብሮም ተሓልዮሎም ነብሶም ክኢሎም ሂወቶም ክመርሑሉ ዘኸእል ባይታ ናይ ምርካብ ዕድላቶም እንዳጸበበ እዩ ዝኸይድ ዘሎ። ብመሰረት ዘይተረጋገጹ ናይ 2013 ሓበሬታታት እስራኤል ናይ ሲና ዶባታ ስለዝገዳዘዙ፡ ሓድሽ መስመራት ድለላን ንግዲ ሰብን ካብ ኢትዮጵያን ሱዳንን ተበጊሶም ብወገን ምዕራባዊ ሸነኽ ተኸፊቶምስ ቁጽሮም እንዳበዝሐ ዝኸይድ ዘሎ ኤርትራውያን ግዳያት ናይዚ ዘሰካሕክሕ ንሰሃራ ቆሪጹ ዝሓልፍን ናብ ሊብያ ዘተኮረን ጉዕዞ ክኾኑ ጀሚሮም ኣለዉ። ብመንገዲ እዚ መስመር ድማ ናብ ኤውሮጳ ክበጽሑ ተስፋ ይገብሩ። መብዛሕትኡ ናይ ኤውሮጳ ጉዕዞኦም ግና ብድሕነትን ዘይተረጋገጸ ጃላቡ እዩ ዝካየድ።

ኣብ ጥቅምቲ 2013 ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላዕላዊ ኮምሽነር ስደተኛታት ኣብ ዘቕረቦ ጸብጻብ፤ ገለ ካብቶም ኣብ ኢጣልያዊት ደሴት ላምፓዱሳ ካብቲ ኣብ 3 ጥቅምቲ

2013 ዘጋጠመን 357 ኤርትራውያን ኣብ ባሕሪ ዝጠሓሉሉን ሓደጋ ብሂወት ዝተረፉ ኣቐዲሞም ከም ስደተኛታት ኣብ መዓስከራት ሱዳንን ኢትዮጵያን ተመዝጊቦም ከምዝነበሩ ይጠቕስ።

ኣብ ምብራቕ ሱዳንን ግብጽን ኣብ ልዕሊ ኤርትራውያን ዝወርድ ዘሎ ግፍዕታት ንኹብቕዕ፡ ክልቲኤን መንግስታት ዝተወሃሃደ ሕጋዊ ስጉምቲ ክወስዳን ነቶም ገበነኛታትን እቶም ተሓባብርቶም ሱዳናውያንን ግብጻውያንን ሰብ መዚን ብምልላይ ኣብ ፍርዲ ክቕርባ ኣለወን። ሱዳናውያን ሰበሰልጣን ብፍላይ ንላዕላዎት ሓለፍቲ ፖሊስ እሞ ምስዞም ነጋዶ ሰብ ኣብ ከሰላን ከባቢኡን ከይኖም ዝተሓባበሩን ዘተኮረ መርመራ ከካይዱ ይግባእ። እዚ ድማ ወላ ነተን ኤርትራውያን ስደተኛታት እንዳሓዛ ናብ ነጋዶ ሰብ ዘረክባ መደበራት ፖሊስ ከይተረፈ ዘጠቓለለ ክኸውን ይግባእ።

መንግስቲ ግብጺ ኣብ ሰሜን ሲና ዝወስዶ ዘሎ ወተሃደራዊ ስጉምትን ጸረ መጥቃዕታዊ ወፍርታትን ሕጊ ንምንጋስ ዝዓለመ ተበግሶታትን፡ ንተኣሲሮም ዝርከቡ ግዳያት ነጋዶ ሰብ ዝኸኑ ሰባት እውን ከድሕን ዘኸእል ሕጋዊ መስርሕ ከተኣታትዉን ነቶም ነጋዶ ሰብ ኣብ ፍርዲ ክቕርቡን ይግባእ።

ህዝባዊ ፍርዲ ግብጺ ንብናይ ንግዲ ሰብ ዝጥርጠሩ ቦታታትን ኣብ ከባቢ ከተማ ዓርሸን መብዛሕትኦም ነጋዶ ሰብ ዝርከቡሉ ቦታ እዩ ዝበሃል ሰሜን ሲናን ዘተኮረ ናይ መርመራ ወፍሪ ከካይድ ይግባእ። ብተወሳኺ፡ እቲ መርመራ ኣብ ናብ ሲና ዘእቱ ብሎኮታትን ደቡባዊ ደባት ምስ ሱዳንን ዘጠቓለለ ክኸውን ኣለዎ። ኣተግባርቲ ሕጊ ድማ እቶም ነጋዶ ሰብ ናይ ፖሊስን ሰራዊትን ሓለዎታት ብኸመይ ክሰግርዎም ከምዝኸእሉን እቶም ናይ ፖሊስን ወተሃደራዊ ሰበሰልጣን ብኸመይ ከፍቅዱሎም ከምዝጸንሑን ክምርምሩ ኣለዎም።

ናይ ግብጺ ሕጊ ጸረ ንግዲ ሰብ መሰረት ብምግባር ግብጻውያን ሰበሰልጣን ነቶም ካብ ኢድ ነጋዶ ሰብ ዝወጹ ግዳያት ብዘይ ቅድመ-ኩነት ናብ ካይሮ ክጓዱ ከፍቅዱሎምን ሕክምናዊ ረድኤት ክገብሩሎምን ዓለምለኻዊ ድሕነት ዝሓቱ ምስ ዝኸኑ ድማ ኣብ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላዕላዎይ ኮምሽነር ስደተኛታት ክምዝገቡ ከፍቅዱሎምን ይግባእ።

ዓለምለኻውያን ናይ ግብጺ ሓገዝቲ ሃገራት ከም ሕቡራት መንግስታት ኣመሪካ፣ ኤውሮጳዊ ሕብረትን ከም በዓል ኖርወይ ዝኣመሰላ ኣባላት ሃገራትን ንሰራዊትን ፖሊስን ግብጺ፡ ናይ ንግዲ ሰብ መስመራት ክጻጽዉ ዘኸእሎም ሕጋዊ መስርሕ ኣብ ግብሪ ከውዕሉ ጸቕጢ ክገብሩ ይግባእ።

ምሕጽንታታት

ንመንግስቲ ግብጺ

- ኣብ ሲና ዝውሰዱ ወተሃደራውን ሕጋውን ስጉምታታት ንምድሓን ግዳያት ነጋዶ ሰብ ዝኸኑ ሰባት ኣብ ምድሓን እውን ተራ ክጸውቱን ነቶም ገበነኛታት ብመሰረት እቲ ናይ 2010 ናይ ግብጺ ሕጊ ምቕላስ ኣንጻር ንግዲ ሰብ መሰረት ብምግባር ኣብ ሕጊ ከቕርቡ ይግባእ።
- ወተሃደራትን ፖሊስ ምስ ነጋዶ ሰብ ዘለዎም ምትሕብባር ክምርመርን ነቶም ገበነኛታት ወላ ኣዘዘቲ ሰብ መዚ ይኹኑ ኣብ ፍርዲ ቀሪቦም ክቕጽዑ ምግባር። ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዋዕላ ኣንጻር መግረፍቲ መሰረት ዝገበረ ንተሳትፎ ሰብ መዚ ብገበኖም ከኸስስ ዘኸእልን ሓድሽ ሕጊ ምትትእትታው የድሊ።
- ብመሰረት ናይ ግብጺ ናይ ምቕላስ ኣንጻር ንግዲ ሰብ ሕጊ፣ ንግዳያት ንግዲ ሰብ ዝኸኑ ሰባት ምክልኻልን ምሕጋዝን፣ ናይ ምስክርነት ውሕስነት ብምሃብን ካብ ፍርዲ ነጻ ብምግባርን ንግዳያት ኣብ ናይ ኣንጻር እቶም ገበነኛታት ዝግበር ምርመራ ንክተሓባበሩ ምትብባዕን ይግባእ።
- ንግዳያት ንግዲ ሰብ ብምክንያት ብስደት ኣይትፍረዱን ኣብ መደበራት ፖሊስ ኣይትእሰሩዎምን ናብ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላዕላዎይ ኮምሽነር ስደተኛታትን ካልኣት ኣብ ካይሮ ዝርከባ ትካላትን ርክባት ብምግባር ንድሕነትን ሓገዛትን ወላ ናይ ሕክምናን ካልእን ረድኤት ክረኽቡን ከተፍቅዱሎምን ይግባእ።
- ንኤርትራውያን ኣብ ሲና ብኢሰብአዊ ኣገባብን ሃሳዬ መንገድን ምእሳርን ናብ ኢትዮጵያ ንክኸዱ ጸቕጢ ምግባርን ኣቋርጹ።
- ንናይ ኣብ ጥቓ እስራኤል ዝርከቡ ናይ ዶባት ሓለውቲ ንሰላማውያን ኤርትራውያንን ካልኣት ሓተትቲ ዑቕባን ስደተኛታትን ምቕታል ከቋርጹ ትእዛዝ ኣመሓላልፉን።
- ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላዕላዎይ ኮምሽነር ስደተኛታት እዞም ስደተኛታት ተኣሲሮምሉን ንክጥረዙ ተቐሪቦምሉን ዘለዉ ቦታታት ንክበጽሕን ናይ ዑቕባ ጠለባቶም ክቕበልን ከተፍቅዱ ይግባእ።
- ነቲ ሃገራዊ ሽግግል ናይ ቃልሲ ኣንጻር ንግዲ ሰብ ብዛዕባ ግብጺ ኣንጻር ኣብ ሲና ዝርከቡ ገበነኛታት ናይ ንግዲ ሰብ ዝኸኑ ሰባትን ተሓባበርቶም ዝኸኑ ኣካላት ጸጥታን እትወስዶ መርመራታትን ፍርድን ወርሓዊ ጸብጻብ ከተቕርብ ክትጠልቡ ይግባእ።

ንመንግስቲ ሱዳን

- ንምትሕብባር ናይ ጸጥታ ኣካላት ብፍላይ ናይ ኣብ ከሰላ ዝርከቡ ኣዘዘቲ ፖሊስን ነጋዶ ሰብን ብዝምልከት መርመራታት ኣካይዱ። ነቶም በዚ ገበን ተሓተትቲ ዝኸኑ ኣብ ፍርዲ ኣቕርቡ። ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዋዕላ ኣንጻር መግረፍቲ መሰረት

ዝገበረ፡ ኣብ መግረፍትን ምትሕብባርን ገበን ዝሳተፉ ሰብ መዚ ብገበን ዘሕትት ሓድሽ ሕጊ ከተተኣታትዎ ይግባእ።

- ብናይ ንግዲ ሰብ ዝጥርጠሩ ኣብ ምብራቕ ሱዳን ዝርከቡ ሰባት መርመራኩም ኣብ ሕጊ ኣቕርቡ።
- ናይ ምክልኻልን ድሕነትን መዓስከራት ስደተኛታት ኣብ ከባቢ ከሰላን ኣብ ዶባትን ብህጹጽ ኣመሓይሹ። እዚ ድማ ኤርትራውያን ግዳያት መጭወይትን ንግዲ ሰብን ከይከኑ ንምክልኻል የክእል።
- መሰላት ኤርትራውያንን ካልኣት ስደተኛታትን ኣብ ሱዳን ኣክብሩን ንክሰርሑን ኣብ ምሉእ ሱዳን ብነጻ ክንቀሳቐሱ ኣፍቅዱሎምን።
- ንሃገራዊ ባይቶ ኣንጻር ንግዲ ሰብ ዝምልከት ሕጊ ከተኣታቱ ኣተባብዑ። እዚ ድማ ምስ ናይ ሱዳን ናይ ሓላፍነት ምትግባር ሰብኣዊ መሰላት ዝኸይድ ኮይኑ፣ ቀጻሊ ጸብጻባት ናይ ኣብ ንግዲ ሰብ ዝሳተፉ ሰባትን ሰብ መዝን ሕጋዊ መሰርሕን ምዕባሊታቱን ዝሰንድን ክኸውን ይግባእ።

ንመንግስቲ ኢትዮጵያ

- ንኤርትራውያንን ካልኣት ስደተኛታትን ኣብ ምሉእ ኢትዮጵያ ብነጻ ክንቀሳቐሱ ከተፍቅዱን፣ ስራሕ ክደልዩን ብዘይ ቅድመ-ኩነት ከተፍቅዱ ይግባእ።

ንናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላዕላዋይ ኮምሽነር ስደተኛታት

- ንኤርትራውያንን ካልኣት ዜጋታትን ዘሳትፍ ብነጋዶ ሰብ ኣብ ምብራቕ ሱዳን ዝፍጸም መጭወይቲን ዝፍጸመሉ ቦታታትን ብዝምልከት ብቀጻሊን ብግሁድን ጸብጻባት ከተቕርቡ ይግባእ።
- ሱዳን ነቶም ኣብ ምብራቕ ሱዳን ዝርከቡ ጥርጠራትን ንተሓባበርቶም ዝኸኑ ኣባላት ፖሊስን ሰራዊትን ክትምርምርን ኣብ ፍርዲ ከተቕርብን ኣተባብዑ። ንሓገዝቲ ሱዳን ዝኸና ሃገራት ድማ ከምኡ ክገብሩ ኣተባብዑ።
- ንግብጺ ብግሁድ መንገዲ ንናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላዕላዋይ ኮምሽነር ስደተኛታት ናብ ኩሉ ስደተኛታት ተኣሲሮምሉ ዘለዉን ክጥረዙ ተቀሪቦምሉ ዘለዉን ቦታታት ክትበጽሑን፣ ወላ ኣብ ሲና ማለትዮ፣ ናይ ዑቕባ ሕቶታቶም ክትቅበልን ከተፍቅድ ከምዘለዎ መጸዋዕታ ግበሩ።

ንግሕበር ሃገራት ዓረብን ኣፍሪቃዊ ሕብረትን

- ንግብጺን ሱዳንን ንተሓባበርቲ ነጋዶ ሰብ ዝኸኑ ሰብ መዚ እዘን ሃገራትን ነቶም ነጋዶ ሰብን ክምርምሩን ኣብ ፍርዲ ክቕርቡን ጸውዒት ግበሩ።

- ንግብጺ ንግዳያት ንግዲ ሰብ ዝኹኑ ሰባት ክሕግሃን ክከላኸላን ብመሰረት ናይ ግብጺ ሕጊ ምቕላስ ኣንጻር ንግዲ ሰብ መሰሎም ክሕለወሎምን፣ ካብ ናይ ዘይሕጋዊ ስደት መሰረት ዝገበረ ፍርዲ ነጻ ምግባርን ኣብ ትሕቲ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላዕላዎይ ኮምሽነር ስደተኛታት ክምዝገቡ ንክኸእሉን ጸውዒት ግበሩ።

ንናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላዕላዎይ ኮምሽነር ስደተኛታት፣ ግብጺ፣ ኢትዮጵያን ሱዳንን ወሃብቲ ሓገዝ ዝኹና ሃገራት

- ንግብጽን ሱዳንን ሰበስልጣን ንፍሉጥን ስኑድን ዝኹኑ ግፍዕታት ዝፍጽሙ ነጋዶ ሰብ ክምርምራን ኣብ ፍርዲ ክቕርቡን፤ ነቶም ምስኦም ዝተሓባበሩ ስብ መዚ ጸትታ እውን ነዚ ገበን መሳለጥቲ ዝለዘኹኑ ብሓላፍነት ከምዝሕተቱ ክገብራ ጸቕጢ ግበሩ።
- ንግብጺ ንግዳያት ንግዲ ሰብ ሓገዝን ምክልኻል ድሕነቶምን ክትህብ መታንን ብመሰረት ናይ ግብጺ ሕጊ ምቕላስ ኣንጻር ንግዲ ሰብ መሰሎም ክሕለወሎምን፣ ካብ ናይ ዘይሕጋዊ ስደት መሰረት ዝገበረ ፍርዲ ነጻ ምግባርን ኣብ ትሕቲ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ላዕላዎይ ኮምሽነር ስደተኛታት ክምዝገቡ ንክኸእሉን ጸቕጢ ግበሩ።
- ንኤርትራውያን ስደተኛታት ካብቲ መጀመርያ ዑቕባ ዝሓተትሉ ሃገር ንኸይንቀሳቕሱ፣ ንሱዳንን ኢትዮጵያን ናይ ስደተኛታት ነጻ ናይ ምንቅስቓስን ናይ ስራሕን መሳላቶም ክሕልዎ ከምዘለወን ጸቕጢ ግበሩለን።